

ДОСЛІДЖЕННЯ

САПУХІНА Л.П.

САМОЗВАНЦІ В ПУТИВЛІ НА ПОЧАТКУ XVII СТ.

Путивль - місто надрочуд своєрідної і яскравої історичної долі. Ломітний слід у ній залишило самозванство, що започаткував Лжедмитрій I. Під цим іменем виступав небагатий дворянин Григорій (Юрій) Богданович Отреп'єв. Його самозванська авантюра викохалася в Польщі, але корінням своїм заглиблювалася у вітчизняний ґрунт. На початку XVII ст. Росія пережила страшний голод, економічний занепад, внаслідок чого вкрай загострилися протиріччя між державою та усіма класами суспільства, що призвело до громадянської війни, яка одержала назву "Смути".

Виключно важливу роль у подіях Смутних часів відіграв Путивль - найбільше місто Сіверської України з єдиною на півдні Росії кам'яною фортецею. Водночас це був значний торговельно-ремісничий центр з численним посадським населенням¹. "Бе убо Путивль град велик и презобилен и множество людей в нем", - повідомлялося у "Казанському сказанні"².

Розглядаючи захоплення цього міста як першочерговий крок на шляху до російського трону, Лжедмитрій I ще в 1603 р. їздив до Запоріжжя і просив козаків "посадити" його в Путивлі³. Влітку 1604 р. в місті за наказом самозванця поширювались його підкидні листи⁴. Але вступивши в жовтні 1604 р. на територію Росії з невеликим загonom і без артилерії, Лжедмитрій I не наважився на штурм путивльської твердині. Невдала облога Новгорода-Сіверського і заколот, що назривав у невеликому війську самозванця, поставили його на межу катастрофи. Порятунок надійшов від путивлян. 18 листопада 1604 р. Лжедмитрія I повідомили про повстання в Путивлі і перехід цього ключового міста Сіверщини на бік самозванця. Заколот підняли путивльські служилі люди на чолі з сотником кінних самопальщиків сином боярським Юрієм Беззубцевим і людиною такого ж стану Сулешем Булгаковим⁵.

У Путивлі врядували тоді три воєводи: М.М.Салтиков, князь В.М.Рубець-Мосальській і дяк Б.І.Сутупов. М.М.Салтиков, який належав до боярської знаті, відмовився присягнути самозванцю, і його притягли до Лжедмитрія I на мотузці, прив'язаній до бороди. В.М.Мосальській теж відмовлявся визнавати "царевича", за що був заарештований, але потім перейшов на його бік. Дяк Б.І.Сутупов, виходець з низів, відразу приєднався до повстанців. Опір їм, крім названих воєвод, вчинили й московські стрільці. Але путивляни швидко їх приборкали. 19 листопада 1604 р.

¹ Тихомиров М.Н. Россия в XVI столетии. - М., 1962. - С.412-413; Смирнов И.И., Маньков А.Г., Подъяпольская Е.П., Мавродин В.В. Крестьянские войны в России в XVII-XVIII вв. - М.-Л., 1966. - С.28.

² Исторический архив. - 1951. - Т.VI. - С.98.

³ Кулиш П.А. Материалы для истории воссоединения Руси. - М., 1877. - С.24.

⁴ Буганов В.И. Крестьянская война в России начала XVII в. - М., 1976. - С.40.

⁵ Скрышников Р.Г. Россия в начале XVII в. "Смута". - М., 1988. - С.149-150, 172.

Лжедмитрію I було повідомлено про арешт 200 стрільців, а через два дні видано їх голову і сотників⁶. Перехід Путивля на бік самозванця відіграв вирішальну роль у подальших успіхах "царевича". Приклад присеймського міста наслідували й інші міста Сіверщини. Невдовзі після повстання дяк Б.І.Сутупов привіз з Путивля до табору Лжедмитрія I велику суму грошей, виділених московським урядом для виплати жалування служилим людам та ремонту фортеці. Також для облоги Новгорода-Сіверського з Путивля було доставлено гармати⁷. Але 21 січня 1605 р. Лжедмитрій I зазнав нищівної поразки біля Добриничів. Він приїхав до Путивля, маючи намір тікати до Польщі, але путивляни не допустили цього. Спочатку вони просили Лжедмитрія I залишитися в місті, а потім пригрозили видати його Борису Годунову. Останній аргумент вирішив справу, і самозванець залишився в Путивлі.

Путивляни виконали свою обіцянку про підтримку "царевича". Вони охоче вступали до його війська, постачали зброю, організовували збори коштів. Торгові люди жертвували до казни самозванця від 100 до 1000 крб.⁸ Представники міста роз'їхались по всій країні зі звабливими листами Лжедмитрія I, закликаючи населення підтримати його. За особливі заслуги путивлян самозванець звільнив місто й навколишні села від усіх податків на 10 років⁹.

Невдовзі після утвердження Лжедмитрія I в Путивлі під його прапори прибуло 4000 донських козаків. Присягу на вірність склали також прибулі з Царева-Борисова московські стрільці¹⁰. Щоб поповнити своє військо, самозванець відряджав до Польщі для вербовки найманців ротмістрів С.Борша і Є.Бялоскорського. З Путивля на допомогу гарнізону обложених Кром було вислано великий загін на чолі з Ю.Беззубцевим¹¹.

Перебуваючи у Путивлі, Лжедмитрій I розгорнув широку дипломатичну діяльність, намагаючись заручитись підтримкою Речі Посполитої та Криму. В січні 1605 р. він відрядив до Сигізмунда III путивлянина Є.Булгакова з листом, написаним від імені жителів Путивля та інших міст Сіверщини. Слідом за Булгаковим до Варшави було направлено І.Гатева. Вийшли послы у Велику Ногайську орду до князя Іштерека та гінці з щедрими дарунками до кримського хана¹².

У Путивлі Лжедмитрій I вперше оголосив себе царем. Тут він сформував і свій уряд - Боярську думу. Канцлером - головним дяком і охоронцем царської печаті - було призначено Б.І.Сутупова. Одному з перших у думі чин ближнього боярина було пожалувано путивльському воеводі князю В.М.Рубець-Мосальському. Дворяни, які переходили на бік самозванця або, захоплені в полон, визнавали його царем, одержували високі посади. Так, колишнього курського воеводу Г.Б.Рощу-Долгорукова було зведено в чин

⁶ Он же. Самозванцы в России в начале XVII в. Григорий Отрепьев. - Новосибирск, 1987. - С.75-76.

⁷ Там же. - С.80, 84.

⁸ Скрынников Р.Г. Россия... - С.172.

⁹ Смирнов И.И. Восстание Болотникова 1606-1607. - М., 1951. - С.552.

¹⁰ Соловьев С.М. Сочинения в восемнадцати книгах: История России с древнейших времен. - Кн.4. - Т.8. - М., 1989. - С.408; Скрынников Р.Г. Самозванцы... - С.92.

¹¹ Скрынников Р.Г. Россия... - С.172,175.

¹² Он же. Самозванцы... - С.97-98.

окольного, козельського дворянина Г.П.Шаховського - в чин воєводи Белгородського, князів Б.М.Ликова, Б.П.Татєва, Д.В.Турєніна, дворян А.Ізмайлова, Г.Мікуліна - у воєводські та думні чини¹³. До найближчого оточення самозванця входив дворянин М.Д.Молчанов.

На тих, хто не визнавав "царя" Дмитрія, чекала кара. Зокрема, в Путивлі було страчено тульського дворянина П.Хрущова, розстріляно прибічника Б.Годунова, який в таємному листі до останнього обіцяв захопити в полон самозванця, якщо йому виділять військо. Така ж доля спіткала двох "придворних" Лжедмитрія I, втягнутих у змову трьома монахами кремлівського Чудова монастиря, підсланими Годуновим. Ці монахи добре знали Григорія Отреп'єва і привезли до Путивля грамоти від царя і патріарха Іова з обіцянками прощення і милості путивлянам, якщо вони вб'ють або видадуть Лжедмитрія I, і погрозами прокляття у випадку відмови¹⁴. Однак за Лжедмитрія I терор не набрав у Путивлі масового характеру. Зокрема, три монахи, чю історію охоче переповідали як сучасники подій, так і нинішні історики, були ув'язнені, а потім помилувані.

У Путивлі самозванець визнав за необхідне продемонструвати свою відданість православ'ю і його святиням. Так, він звелів привезти з Курська до Путивля ікону Божої Матері, влаштував на її честь хрестний хід, а потім розмістив у своїх покоях і часто молився перед нею¹⁵.

За місцевими переказами, самозванець мешкав у Молчанському монастирі в розташованому у вівтарній башті Різдва-Богородицької соборної церкви восьмигранному покої з трьома вікнами. У це помешкання вів схований в стіні старовинний хід¹⁶. Монахи Молчанського монастиря за свою гостинність одержали вотчину¹⁷. Згідно з легендами, речовими пам'ятками перебування Лжедмитрія I в Путивлі є дерев'яне крісло в готичному стилі, різна дерев'яна статуя Ісуса Христа та інші речі, що нині зберігаються в Путивльському краєзнавчому музеї.

Перебуваючи в Путивлі, Лжедмитрій I, який мав виняткові здібності, спробував поліпшити свою освіту. 10 квітня 1605 р. він заявив єзуїтам, які приєдналися до нього ще в Польщі, що хоче брати у них уроки філософії, граматики та літератури. Однак запалу на навчання у "царя" вистачило лише на три дні.

Свій вільний час Лжедмитрій I коротав переважно у товаристві поляків. Улюбленими темами розмов були обговорення необхідності поширення освіти в Росії, створення академії, шкіл, направлення молодих людей для навчання за кордон, а також критика неосвіченості російських монахів та негідної їх поведінки¹⁸.

¹³ Там же. - С.104-105, 116, 125.

¹⁴ Там же. - С.101-102; Паєрле Г. Записки // Сказания современников о Дмитрии Самозванце. - СПб., 1837. - Ч.2. - С.24-27; Костомаров Н.И. Русская история в жизнеописаниях ее главнейших деятелей. - М., 1990. - Кн.1. - Вып.3. - С.614.

¹⁵ Соловьев С.М. Указ. соч. - Кн.4. - Т.8. - С.405.

¹⁶ Рябинин И.М. История о Путивле. - Путивль, 1911. - С.61,63; Левитский И. Город Путивль // Труды XII археологического съезда в Харькове. - М., 1905. - Т.3. - С.22-23.

¹⁷ Скрынников Р.Г. Смута в России в начале XVII в. Иван Болотников. - Л., 1988. - С.155.

¹⁸ Он же. Самозванцы... - С.100.

Лжедмитрій І добре розумів, що той, хто наважиться на самозванську авантюру, завжди повинен бути готовий до викриття. Вже в Путивлі йому довелося зіткнутися з людьми, які добре його знали. Наприклад, одного разу привели полоненого І.Р.Безобразова - товариша дитячих ігор і колишнього сусіда Г.Отреп'єва по Москві. Безобразов визнав за краще для себе не згадувати минулого і завдяки цьому зробив блискучу кар'єру при дворі самозванця. Однак не було гарантій, що інші знайомці "царевича" оберуть аналогічну лінію поведінки.

За таких обставин виникло унікальне явище в історії самозванства: фабрикація одним самозванцем іншого. В той час як Лжедмитрія І проклинали в Москві під іменем Григорія Отреп'єва, він привселюдно показував у Путивлі людину, яка називала себе Отреп'євим. У місті на Сеймі цей тасмничий самозванець з'явився за одними даними восени 1604 р., за іншими - 27 лютого (8 березня) 1605 р. Поява на історичній арені Лжеотреп'єва справила величезне враження на сучасників і переконала народ, що в Путивлі знаходиться справжній цар. Згодом польські дипломати не раз посилалися на те, що Григорія Отреп'єва було виставлено в Путивлі на публічний огляд. Містифікація з власним двійником принесла Лжедмитрію І ідейну перемогу над годуновським урядом і викликала в ньому велике занепокоєння. Добившись бажаних результатів, Лжедмитрій сховав Лжеотреп'єва, під іменем якого виступав чи то інок Леонід, чи то монах Пімен¹⁹, який утримувався у путивльській в'язниці.

У травні 1605 р. у царському війську, що облягало Кроми, стався переворот на користь Лжедмитрія І. Через п'ять днів зі звісткою про це до самозванця прибув князь І.В.Голіцин у супроводі кількох сот дворян. 16 травня 1605 р. Лжедмитрій І залишив Путивль²⁰. Майже рівно через рік він був убитий у Москві. Путивльські служили люди, які були у той час у столиці, відмовились присягнути Шуйському, посилаючись на те, що царевич Дмитро Іванович живий. На знак протесту вони залишили Москву.

Відразу ж після вбивства самозванця почали поширюватись чутки про те, що вбито не Дмитрія, а іншу людину. Поширювали їх зацікавлені в продовженні самозванської інтриги особи. Головну роль серед них відігравали прибічники Лжедмитрія І М.А.Молчанов і князь Г.П.Шаховської. Капітан двірцевої охорони Лжедмитрія І Яків Маржарет, один з кращих мемуаристів Смутних часів, розповідає, що в день убивства самозванця, десь опівночі, якісь особи зажадали для "царя Дмитрія" трьох коней і зникли разом з ними²¹. В історичній літературі висловлюється цілком слушне припущення, що однією з цих осіб був М.А.Молчанов - політичний авантюрист, який відігравав помітну роль при Б.Годунові, брав участь у вбивстві його сина Федора, став довіреною особою Лжедмитрія І, під час

¹⁹ Там же. - С.102-103, 142; *Троицкий С.М.* Самозванцы в России XVII-XVIII вв. // Вопросы истории. - 1969. - №3. - С.135; *Костомаров Н.И.* Указ. соч. - Кн.1. - Вып.3. - С.614, 631.

²⁰ *Скрынников Р.Г.* Самозванцы... - С.125.

²¹ *Записки Маржарета и Президента де-Ту* // Сказания современников о Дмитрии Самозванце. - Ч.3. - СПб., 1837. - С.98.

вбивства якого був заарештований, потрапив до московської катівні, спромігся втекти звідти і спішно залишив Москву. Можливо, вже під час убивства Лжедмитрія I Молчанов думав про його воскресіння і мав намір зіграти роль “воскреслого”.

Дуже вірогідно, що думки стосовно “воскресіння” самозванця виношував і князь Г.П.Шаховської. Зійшовши на трон, В.Шуйський поспішив усунути його із столиці і призначив воеводою в Путивль. Це було фатальною помилкою царя. Скориставшись сум'яттям у Кремлі, Г.Шаховської викрав державну печатку. По дорозі до Путивля, починаючи від переправи через Оку біля Серпухова, потім у самому Серпухові й далі на кожному постоялому дворі Шаховської переповідав зустрічним байку про те, що з ним їде цар Дмитрій²². Чимало істориків висловлюють припущення, що Шуйський і Молчанов або разом залишили Москву, або зустрілися в дорозі і разом з'явилися в Путивлі. Прибувши сюди, Шаховської зібрав усіх жителів і сповістив їм, що Дмитро живий і переховується від ворогів. Путивляни радісно сприйняли цю звістку і повстали проти Шуйського²³.

М.А.Молчанов, якого добре знали в Путивлі, навіть не мав гадки розігрувати тут роль самозванця. Натомість він намовив гінця В.Шуйського Г.Шипова, направленого в Путивль для приведення міста до присяги, відмовитися від присяги і приєднатися до повсталих²⁴.

Після втечі за кордон М.Молчанов оселився в Самборі (Польща), у дружини Ю.Мнішека. Тут він переховувався переважно у внутрішніх покоях замку і лише зрідка, виключно при людях, які раніше не бачили його, з'являвся як цар “на троні” в парадній залі. Наляканий убивством Лжедмитрія I, перебуванням у катівні, Молчанов, всупереч своєму палкому бажанню, так ніколи і не наважився вийти на широку політичну арену з претензіями на царський трон. Так виникло ще одне своєрідне історичне явище: самозванщина без самозванця.

Всіляко поширюючи чутки про врятування “царя” Дмитрія, Молчанов намагався впливати на події в Росії. Від імені законного царя він почав розсилати грамоти з закликом до повстання. Ці грамоти справляли велике враження, тому що були скріплені червоною державною печаткою, чого за російською традицією було достатньо для визнання їх автентичності. Вже перші листи Молчанова до путивлян сповнили їх ентузіазмом. Населення почало збирати гроші і військо для вигнання В.Шуйського²⁵.

Якщо відразу після вбивства Лжедмитрія I в Москві у великій кількості поширювались підкидні листи з повідомленнями про його врятування, то, за свідченнями Я.Маржарета і М.Мнішек, у серпні 1605 р. з'явилися листи від імені самозванця з обіцянкою повернутися не пізніше нового року²⁶. Хоча Молчанов і ховався весь час у затінку, залишаючись невідомим навіть для сучасників, за ним по праву повинно було закріпитися ім'я

²² Бєрова летопись московская // Там же. - Ч.1. - С.110.

²³ Там же. - С.111; Соловьев С.М. Указ. соч. - Кн.4. - Т.8. - С.453.

²⁴ Смирнов И.И. Указ. соч. - С.90, 96.

²⁵ Скрывинников Р.Г. Смута... - С.67, 68, 71.

²⁶ Записки Маржарета и Президента де-Ту. - С.98; Дневник Марини Мнишек и послы в Польских // Сказания современников о Димитрии Самозванце. - Ч.4. - СПб., 1834. - С.76.

Лжедмитрія II, бо він грав-таки цю роль. Саме ним значною мірою було інспіровано повстання І.І.Болотникова. Розпізнавши потенції цієї людини, М.А.Молчанов запевнив його, що він є справжнім царевичем Дмитрієм, і направив як свого емісара і великого воеводу з листом до князя Г.П.Шаховського в Путивль, який став вихідним пунктом могутнього селянського повстання. Повсталий народ свято вірив, що цар Дмитрій живий і знаходиться в Путивлі. Саме це, як повідомляється в англійських паперах, умираючи, стверджував посаджений на кіл полонений повстанець²⁷.

Г.П.Шаховській не раз запевняв путивлян, що Дмитрій з великим військом наближається до Путивля. Зрештою йому перестали вірити. Тоді, щоб врятувати становище і під тиском посадського населення, Шаховській послав гінців на Дон до самозваного царевича Петра з повідомленням про наближення царя Дмитрія до Путивля і наказом якнайшвидше прибути до цього міста²⁸. Авантюрист, який грав роль Петра - сина царя Федора Івановича, був вихідцем з посадських людей м.Муром (через це за ним закріпилося прізвисько Муромця), наймитом, кабальним холопом, представником козацької голоти. Нелегко з'ясувати навіть його справжнє прізвище. Мати Уляна народила його "без вінця". Історики називають його то Коровіним, то Горчаковим, то обома цими прізвищами. В окремих працях повідомляється, що він зростав у сім'ї Тихона Юр'єва.

Приблизно у листопаді 1606 р. Лжепетро прибув до Путивля, який знову перетворився на "царську" резиденцію. За одними відомостями він привів з собою військо з 4-х тисяч чоловік, за іншими - з 10-ти тисяч. У січні 1607 р. до цих сил приєднався 7-тисячний загін запорізьких козаків²⁹. За час перебування самозванця в Путивлі його армія дуже зросла. Це стало можливим насамперед завдяки підтримці путивлян. З Путивля Лжепетро направив до Калуги на допомогу І.І.Болотникову загін князя А.А.Телятевського, а потім - війська на чолі з князями В.В.Кольцовим та В.Ф.Мосальським³⁰.

На відміну від Лжедмитрія I - освіченої людини з гарними манерами, Лжепетро, або "вор Петрушка", як іменують його тогочасні документи, був типовим представником престолюдинства, чия мова і поведінка мало кого могли переконати в царському походженні. Престолюдинство Петра було однією з причин, через яку він не став вождем загальнонаціонального масштабу. Проте з Путивлем пов'язана широка і різнопланова діяльність Лжепетра. З його прибуттям до Путивля боярам і воєводам, які відігравали провідну роль у раді - своєрідному повстанському уряді, - довелося потіснитися і дати місце представникам козацької вольниці. І хоч такі керівники повстання, як князі Г.П.Шаховській, А.А.Телятевській, В.М.Мосальській увійшли до путивльської "царської" думи, вони не лише не змогли запобігти кривавим розправам над дворянами, але і втратили

²⁷ Восстание Болотникова: Документы и материалы. - М., 1959. - С.181.

²⁸ Там же. - С.226; Смирнов И.И. Указ. соч. - С.371.

²⁹ Скрынников Р.Г. Смута... - С.153.

³⁰ Буганов В.И. Крестьянские войны в России XVII-XVIII вв. - М., 1976. - С.40; Скрынников Р.Г. Смута... - С.167, 170.

кількох людей з свого найближчого оточення³¹. За короткий час "царювання" Петра Путивль став свідком найжахливішого терору, який сміливо можна порівняти з опричиною. На час приходу самозванця міська в'язниця була вже переповнена вояками, боярами, знатними дворянами, яких з початку повстання І.І.Болотникова звозили з усіх кінців Росії на "царський" суд. При самозванцеві почалося масове знищення в'язнів. Сучасники подій твердять, що щодня на міській площі страчували по 70 чоловік³². Очевидно, ця цифра завищена, однак не викликає сумніву, що в Путивлі в цей час загинули десятки дворян. Джерела називають імена окремих з них. Це бояри і князі В.Карданукович, В.К.Черкаський, А.І.Бахтеяров-Ростовський, Г.С.Коркодінов, Ю.Приймков-Ростовський, царський ясельничий А.Восйков, М.В.Ізмайлов, О.Плещеев, М.Пушкін, І.Г.Ловчиков, П.Д.Юшков, Ф.Бартенев, два Бутурліних, три Язикових, Окромеев, Племенников³³ та інші. Більшість з них загинула страхотливою мученицькою смертю. Їх різали по суглобах, саджали на палі, відсікали руки і ноги, поливали варом, скидали з башт, вішали догори ногами, розпинали по стінах, прибиваючи гвіздками руки і ноги, розстрілювали з пищалей. Однією з причин такої жорстокості Лжепетра було те, що дворяни не лише рішуче відмовлялися присягати йому на вірність, а й голосно викривали його самозванство. За це, зокрема, постраждав ігумен Молчанського монастиря Діонісій. Він привіз з Москви грамоту В.Шуйського на вотчину і чудотворну ікону й почав сміливо викривати царевича, за що був скинутий з башти і розбився на смерть³⁴.

Перебуваючи в Путивлі, "царевич Петро" намагався встановити дипломатичні зв'язки з польським королем Сигізмундом III і організувати вербовку війська в Речі Посполитій³⁵. Невдовзі після появи в Путивлі самозванець надіслав до Києва грамоту, сповіщаючи про намір направити посольство до польського короля. А в грудні 1606 р. "царевич" сам їздив до Білорусії, де вів переговори з оршанським старостою А.Сапегою, намагаючись заручитися військовою підтримкою Польщі³⁶ та відшукати "царя" Дмитрія. Пересвідчившись у марності своєї місії, Лжепетро повернувся до Путивля, звідки через два місяці виступив до Тули на з'єднання з армією І.І.Болотникова.

Повстання І.І.Болотникова проходило під гаслом боротьби за доброго і справедливого царя Дмитрія. І.І.Болотников неодноразово вимагав від Г.Шаховського викликати Дмитрія з Польщі і сам з цією метою посилав гінців до цієї держави. Повстанцям потрібен був новий самозванець, і він з'явився. Окремі сучасники подій та нинішні історики стверджують, що наприкінці весни-влітку 1607 р. Лжедмитрій II прибув до Путивля. Однак останнім часом доведено, що він не наслідився з'явитися в місті. Натомість сюди приїхав його агент Олександр з повідомленням про прибуття Дмитрія

³¹ Скрынников Р.Г. Смута... - С.157; Соловьев С.М. Указ. соч. - Кн.4. - Т.8. - С.463.

³² Восстание Болотникова... - С.104.

³³ Там же. - С.110, 131-132, 243.

³⁴ Буганов В.И. Указ. соч. - С.40; Скрынников Р.Г. Смута... - С.155.

³⁵ Новые документы о восстании Болотникова // Вопросы истории. - 1981. - №7. - С.74.

³⁶ Скрынников Р.Г. Смута... - С.191.

до Стародуба. Путивляни з ентузіазмом сприйняли цю звістку і направили в Стародуб кілька десятків дітей боярських до "царя", якого беззастережно визнали³⁷.

Ще один самозванець з'явився в Путивлі в 1624 р. (за іншими даними - 1625 р.). Це була людина невідомого походження і туманної біографії - Олександр Ахія. Він видавав себе за турецького царевича - сина султана Магомета III і гречанки Олени, від якої сприйняв православну віру. Ахія заручився підтримкою запорожців, які зібрали на допомогу йому до 30 тис. козаків, здобув прихильність київського митрополита Іова Борецького, котрий деякий час переховував його в Архангельському монастирі, а в листопаді 1625 р. таємно відправив до Путивля. Самозванець шукав підтримки російського уряду в боротьбі за турецький престол. Його перебування в прикордонному місті викликало занепокоєння царя Михайла Федоровича і боярської думи, бо могло призвести до дипломатичних ускладнень з сусідніми державами. 17 грудня 1625 р. було вирішено відправити до Путивля гінця з конвоєм стрільців, щоб привезти О.Ахію до Мценська, що і було зроблено. Невдовзі самозванця спровадили через Архангельськ за кордон³⁸.

³⁷ Бєрова летопись московская... - С.124-125; Скрынников Р.Г. Смута... - С.200, 207.

³⁸ Соловьев С.М. Указ. соч. - М., 1990. - Кн.4. - Т.10. - С.427-428; Воссоединение Украины с Россией: Документы и материалы в трех томах. - М., 1953. - Т.1 - С.489.

РЕПУБЛІКАЦІЇ

С.Блистовка, Кролевецкого уезда.

Неожиданно для всех скончалась в Москве, где и погребена, владелица Блистовского имения, принадлежавшего раньше известному поэту гр. Алексею Константиновичу Толстому, дочь также небезызвестного поэта Алексея Михайловича Жемчужникова (двоюродного брата гр. А.К.Толстого) — Анастасия Алексеевна Жемчужникова, коей не было, кажется, и 50 лет. Покойная обладала хорошим образованием и положением в обществе, но, главное, была одушевлена искренним стремлением принести пользу и помощь всем нуждающимся, в частности местному населению. Ею пожертвован капитал на устройство хуторской школы для будущего населения разбитого на отруба и хутора Блистовского имения. Она же внесла 300 руб. на укрепление большой системы оврагов "Холодный ров", каковая работа уже и проводится с лета прошлого года. Не осталась чужда А.А. и запросам войны, жертвуя для этого на местные потребности. Собиралась А.А. жить в наших местах и только что закончила постройкой дом в хут. Кириловском, близ д. Ушивки, но Господь судил иначе.

Мир праху и вечная память доброй, чистой душе простого русского человека - покойницы.

Энес.